

ОЛЕНА САЛТАНОВА

ВДОМА

і стіни гріють,

або

СЕКРЕТИ

ЩАСТЯ

ПО-УКРАЇНСЬКИ

Дніпро / ЛІРА / 2023

Більше за все я люблю початок.

З чистого аркуша.

В письмі, в дизайні та й перші краплі улюбленої акварелі розтікаються на білому папері занадто гарно.

Перша літера, перша пляма, перша лінія на білому тлі стають зародком маленької історії, короткої замальовки, яка має потенціал. Варто додати деталей, акцентів і невизначена пляма крок за кроком перетворюється на дещо більш захоплююче.

УДК 304.3(477)
С 16

Салтанова Олена
С 16 Вдома і стіни гріють, або Секрети щастя по-українськи.
Дніпро: ЛІРА, 2023. 328 с.

ISBN 978-966-981-750-1

У книзі досліджується тема домашнього затишку та щастя. Авторка, дизайнерка інтер'єрів, під враженням світових бестселерів про хюґе директора Інституту щастя, шукає відповіді на питання через дослідження минулого України та крізь призму власного досвіду. Що для українців означає власний дім? Чому для нас важливо завжди повертатись додому? Що робить оселю фортецею, в якій стіни гріють та лікують?

На сторінках є практичні поради, як облаштувати власний дім, щоб він став вашим місцем сили.

Секрети щастя ілюстровані світлинами кращих дизайнерів інтер'єру України. Книга сподобається тим, хто цікавиться дизайном, любить комфорт та шанує наш спільний дім — Україну. Побудуємо щастя по-українськи!

УДК 304.3(477)

ISBN 978-966-981-750-1

© Салтанова О., 2023

© ЛІРА, 2023

З М І С Т

ПРО МЕНЕ	12
РОЗДІЛ 1. МІЙ ШЛЯХ В ДИЗАЙНІ	16
РОЗДІЛ 2. МІЙ ШЛЯХ ДО КНИГИ	21
ХЮҒЕ	21
ЛАГОМ	24
ІКЕА	26
ФЕН-ШУЙ	27
КУЛЬТУРНИЙ КОД	30
ТО ЩО Ж У НАС?	32
ПРО ВІЙНУ	39
ЯКИМ БУТИ СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДОМУ?	45
ПОДЯКА	49
РОЗДІЛ 3. ДІМ — ФОРТЕЦЯ	51
1. НИЖНІЙ РІВЕНЬ.	
ФУНДАМЕНТ. ФІЗІОЛОГІЧНІ ПОТРЕБИ	55
ЗОВСІМ ТРОХИ ІСТОРІЇ	56
ЯК БУДУВАЛИ СВОЇ ДОМІВКИ НАШІ ПРАЩУРИ	56
ТРИПІЛЬЦІ	56
ЗАКЛАДИНИ	59
КВІТКА	60
ВИБІР	60

ВІДЧУТТЯ ДОМУ	63	МІСЦЕ ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ	132
СМАЧНА ЇЖА	67	СКРИНІ	134
СКАЖИ, ЩО ТИ ЇСИ, І Я СКАЖУ, ХТО ТИ	69	ШАФИ	134
РИБА — ВОДА, ЯГОДА — ТРАВА, А ХЛІБ — УСЬОМУ ГОЛОВА	69	БАЛКОН	138
ПАЛЯНИЦЯ — ХЛІБОВА СЕСТРИЦЯ	72	ЯКІ ПЕРСПЕКТИВИ?	140
СІЛЬ І ЦУКОР	74	ПОЗА СТІНАМИ ДОМУ	141
БОРЩ І ГРЕЧКА	75	3. ВІКНА ТА ДВЕРІ. ПОРТАЛИ ДЛЯ ЗВ'ЯЗКУ. СПІЛКУВАННЯ	144
ЇЖА ЯК СВЯТО	77	ЩАСТЯ В ДОМІ — ДОВІРА ТА ПОВАГА	148
2. СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ. СТІНИ ТА ПЕРЕГОРОДКИ. БЕЗПЕКА, ОПОРА, ЗОНУВАННЯ ДОМУ	82	4. ВИСОКИЙ РІВЕНЬ. СТЕЛЯ. САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ. ДІМ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ГОСПОДАРІВ	151
ВІТАЛЬНЯ	82	КРАСА	151
КОРОТКА ДИВАННА ЗАМАЛЬОВКА	85	КРАСА У ЗАГАЛЬНІЙ СВІДОМОСТІ НАРОДУ	152
ВЛАСНИЙ КУТОЧОК	85	КРАСА В ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РОЗУМІННІ	154
ОСВІТЛЕННЯ	88	РОЗКІШ І ДОСТАТОК	157
ДЕ ВОГОНЬ, ТАМ І ЖИТТЯ. КУХНЯ ТА ЇДАЛЬНЯ	91	5. НАЙВИЩИЙ РІВЕНЬ. ДАХ. ТВОРЧІСТЬ. ДІМ, У ЯКОМУ ХОЧЕТЬСЯ ЖИТИ	160
КУХНЯ	92	НАЙПЕРША МОВА	161
ЇЖА ТАМ, ДЕ ЛЮБОВ	94	НАЙПЕРШІ СИМВОЛИ. ФОРМИ	166
ВОДА ЯК ПРОВІДНИК ІНФОРМАЦІЇ	96	КРАПКА	166
КУЛІНАРІЯ	99	ЛІНІЯ	167
ЇДАЛЬНЯ	107	ТРИКУТНИК	170
СПАЛЬНЯ	110	КВАДРАТ	172
ДИТЯЧА	114	ХРЕСТ	174
ВІЗИТІВКА ДОМУ. ПЕРЕДПОКІЙ	119	СВАРГА	177
ВАННА ТА ЛАЗНЯ	124		
ВОДА ЛІКУЄ	124		
ЛАЗНЯ	126		
НОВІ ТРЕНДИ	130		
СПОРТИВНИЙ КУТОЧОК	131		

КОЛО	179	РЕМОНТ ТА ЙОГО СПРАВЖНІЙ СЕНС	265
ПІДСУМКИ	184	ГЕНДЕРНІ ПИТАННЯ І РЕМОНТ	270
БАРВИ НАШОГО ЖИТТЯ	187	ОСОБЛИВОСТІ РЕМОНТУ ПО-УКРАЇНСЬКИ	274
ВЕСЕЛКА	190	6. МІСЦЕ СИЛИ	276
БІЛИЙ — ПОЧАТКОВЕ ДЖЕРЕЛО	190	ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ІНТЕР'ЄР	278
ЧОРНИЙ — ЦЕ СКАРБ УКРАЇНИ	195	ДУША ДОМУ	281
СІРИЙ	200	СТАРІ РЕЧІ З ІСТОРІЄЮ	283
ЧЕРВОНИЙ — ТО ЛЮБОВ?	202	ЩО РОБИТЬ НАС СИЛЬНІШИМИ	285
ОРАНЖЕВИЙ, ПОМАРАНЧЕВИЙ, ЖОВТОГАРЯЧИЙ, РУДИЙ, ГАРБУЗОВИЙ, ЗОЛОТИЙ	208	ЛАД	286
ЖОВТЕ СЕРЦЕ СВІТ	212	7. СЕЗОННІ МИТТЄВОСТІ ЩАСТЯ	289
ЗЕЛЕНЕ ЖИТТЯ	215	ВЕСНА (ВЕСНЯНИЙ ІНТЕР'ЄР)	289
СИНІЙ ТА БЛАКИТНИЙ. ПРОСТІР БЕЗ МЕЖ	218	ЛІТО (ЛІТНІЙ ІНТЕР'ЄР)	293
МІСТИЧНИЙ І РОМАНТИЧНИЙ ФІОЛЕТОВИЙ	222	ОСІНЬ (ОСІННІЙ ІНТЕР'ЄР)	298
КОРИЧНЕВИЙ КОНСЕРВАТОР	224	ЗИМА (ЗИМОВИЙ ІНТЕР'ЄР)	302
НОВА УКРАЇНСЬКА ПАЛІТРА	227	8. ЩАСТЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ	309
З ЧОГО ПОЧИНАТИ РОБОТУ НАД ІНТЕР'ЄРОМ	233	АТМОСФЕРА	309
КОМПОЗИЦІЯ	233	АРОМАТИ	311
ВИДИ КОМПОЗИЦІЇ	234	ЗАТИШОК	313
ЗОЛОТА СЕРЕДИНА	236	ЗАДОВОЛЕННЯ/НАСОЛОДА	315
КРОКИ РОБОТИ З КОМПОЗИЦІЄЮ	242	МІРА	315
1. ТОЧКИ ОПОРИ	242	ПРОФЕСІЙНІ ПОРАДИ ПСИХОЛОГІВ	317
2. ЛІНІЇ	244	ЩАСТЯ	322
3. ПЛОЩИНИ	246		
ПІДЛОГА, СТІНИ, СТЕЛЯ	247		
ПІДЛОГА	248		
СТІНИ	250		
КИЛИМ	254		
СТЕЛЯ	257		
ОСВІТЛЕННЯ	261		
МЕБЛІ ТА АКСЕСУАРИ	262		

ПРО МЕНЕ

Якось я прямувала на заняття Клубу анонімних авторів у своєму місті. За мною тихим кроком пішов незнайомий мені дивний хлопець. Як виявилось пізніше, він шукав місце проведення занять нашого клубу, блукав районом, аж раптом побачив мене. Я упевнено йшла до мети, і він рушив слідом.

Потім під час спілкування я зізналась:

— Я подумала тоді: «Цей хлопець, що слідує за мною, виглядає дивно. Напевно, і шукає щось відповідне, саме таке, як наш Клуб анонімних письменників».

Він відповів:

— А я побачив тебе і подумав: «Ось ця ТОЧНО щось пише, піду за нею».

Ця фраза припала мені до душі. Тепер на традиційне питання «хто я?» із задоволенням відповідаю: «Я — та, що точно щось пише». Окрім такого вислову в архаїчному стилі, мені також близькі визначення «та, що дизайнерка інтер'єрів провінційного міста», «українка», «мама двох дітей», «дружина». Усі ці ролі для мене важливі та улюблені.

Я пишу історії. Кожного дня роблю маленькі відкриття зі світу людей, щиро дивуюсь їм і записую, завмираю щоразу перед чистим аркушем паперу чи новим файлом програми з проєктування.

Як дизайнер інтер'єрів найбільше я люблю створювати історії для людей про дім, в якому вони живуть та про який мріють. Інтер'єр — це як ілюстрована книжка про життя, що розкриває характер господарів, розповідає про їхні цінності, описує теперішнє та майбутнє. Ми, дизайнери, говоримо про життя через проєкти, які створюємо. Люди люблять нас слухати.

Люди обожнюють уявляти нове життя, дім, що спроектовано індивідуально саме для них.

Люди з неприхованим переживанням чекають моменту зустрічі з запропонованими інтер'єрами. Відчуття можна порівняти з очікуванням портрета від вуличного художника або ж кадрів з фотосесії.

По-перше, вони мають змогу побачити себе з боку. Як мене, мій стиль бачать інші? Що я собою транслюю світові? Який інтер'єр відповідає моєму образу? Дім — відображення людини, його продовження.

По-друге, людей завжди цікавить власне майбутнє. Клієнти сподіваються побачити від дизайнера, почути й уявити, покладаючись на фантазію та досвід професіонала, певну ілюстрацію свого майбутнього побуту — де будуть прокидатись ранком, готувати каву, зустрічати гостей, колисати дітей. Люди прагнуть уявити не тільки, де, але і як це буде відбуватись, тобто які емо-

ції відчуватимуть у запропонованих умовах. Одягаючи на себе образи різноманітних варіантів інтер'єрів кімнат, наче в дзеркалі примірочної, майбутні господарі уважно відстежують почуття.

Третє і головне: всі без винятку, за великим рахунком, люди прагнуть одного — бути щасливими. І, якщо під час розповіді дизайнера, вони спіймають разом з посмішкою на обличчі цей особливий стан — спокійного задоволення, успіх проєкту забезпечено.

...Ось за цим столом ви будете збиратись великою родиною на різдвяну вечерю. Так, простору кухні вистачить, щоб вільно готувати вдвох на сніданок сирники зі сметаною, як ви любите. А ось тут — зручна шафа, вистачить місця сховати запаси борошна і цукру. Усе зручно, все під рукою і колір ваш улюблений — рум'яної скоринки свіжого хліба. Без сумніву, в такому кольорі все значно смачніше... На кухні — велике вікно, щоб бачити, як червоніють вишні під літнім сонцем, як бавляться на подвір'ї діти, поливають собаку зі шланга водою, а потім всі мокрі та щасливі повертаються додому. Так, саме тому передбачено керамічну підлогу з підігрівом, її легко мити і малим босим ніжкам буде тепло після ігор з водою. А ось ваше улюблене крісло, в якому зручно читати, обійнявши долонями паруючий кухоль, до краєчків наповнений карпатським чаєм і натхненням. Чай, звісно, зручніше пити з величезних чашок, я це добре розумію, бо теж такі люблю. Ось і поличка для книжок і лампа, що змінює настрій від холодного до теплого, від тихого до яскравого... Тим часом за вікном вже дозрівають яблука, жовтіє листя, падає перший сніг. Але

щось незмінне існує поруч з плином часу в цій історії — спокій і затишок. Стан, який можна назвати «Я ВДОМА».

Загальну картину майбутнього життя господарів я бачу від самого початку роботи на чистому папері, у новому файлі. Я бачу і з задоволенням розповідаю людям, який потенціал щастя закладено в них. Люди вірять мені не тому, що чують приємні слова і бачать гарну картинку, а тому, що відчувають — це чистої води правда, бо приміряли і на мить доторкнулись до того життя. Майбутнє окреслилось, набуло реальних барв, припинило бути уявним і абстрактним, а отже — таке життя цілком можливе.

Кожна людина зберігає в собі невичерпний потенціал щастя.

Я вірю в це, як в аксіому, яка не потребує доказів. Ця книга з моменту її задуму є саме такою історією — про вас, всіх нас, про кожен окремий дім, про наш спільний — Україну — прекрасну, квітучу країну з позиції щастя. Книга про те, як зробити з дому місце сили, сповнивши затишком, додавши цінностей особистих, особливих і водночас близьких, зрозумілих для всіх.

У масштабах країни — щастя окремої людини в ній, як краплина в морі. Та кожна краплина важлива у своїй взаємодії з іншими. Краплини океану невпинно тягнуться одна до одної, створюючи потужні маси води. Впевнена, немає нічого зайвого чи замалого, коли справа стосується світового океану.

РОЗДІЛ 1. МІЙ ШЛЯХ В ДИЗАЙНІ

Моя професія — дизайнер інтер'єру. Я вибрала її за творчим покликанням душі в той час, коли про дизайн в Україні ще мало чули. Не було такого терміна «дизайн», як і його розуміння. У СРСР, у країні, в якій я народилась, у суспільства не виникало потреби в розвитку індивідуального дизайну, бо воно не мало права вибору. Держава вирішувала за громадян, що їм мало подібатись, брала контроль і відповідальність за все — лікарні, школи, їдальні, меблеві фабрики, мистецтво, самовираження.

Життя було типовим, стандартизованим і раціональним, згідно з рекомендаціями держави. Проекти однакових панельних багатоповерхових будинків заповнили однакові міста. У квартирах з типовим плануванням розміщувались ті самі меблі, що і в сусіда. Нерівності бетонних панельних стін маскували схожі простенькі малюнки на шпалерах. Стіни потім накривали килимом, візерунки якого ми розглядали щонаочі перед сном.

Смак людей формувала країна. Було чітко прописано ГОСТами, що краще їсти, на якому ліжку спати, які штори вішати. Шторами хотілось закриватись від світу щільніше, щоб сховатись від усіх охочих позазирати у вікна. Особливо в часи, коли з'явилися можливості поставити вдома дещо рідкісне, імпортне й особливо цінне, на кшталт, югославської стінки чи відеомагнітофона.

Не було довіри в суспільстві, попри високі ідеали і гасла на стінах заводів та палаців культури. Як і не було культури, попри наявність відповідних будівель.

У дитинстві я годинами малювала, робила креслення будинків, планування розміщення меблів, уявляючи, хто буде жити в цих кімнатах, чим займатиметься. Я відчувала, що системі не вистачає різноманіття, носила всюди з собою товстий зошит у клітинку для креслень і для коротких нотатків. Я любила майструвати з картону шафи і ліжечка для ляльок. А ще я любила писати, вигадувала історії про тих, хто живе в моїх уявних кімнатах. Так, з ручками, олівцями і зошитами спливало дитинство у важкі часи 90-х років 20-го століття. До речі, дякуючи батькам, досить щасливе.

Колись перша вчителька дала мені відповідальне завдання — записати зимову казку в її товстелезний альбом, де вона збирала «шедеври» своїх учнів на згадку.

Усі автори до твору робили ілюстрації.

Я намалювала жіночий образ у казковому вбранні. Але зображення Зими у книзі казок здавалося мені гарнішим, і я щосили намагалась удосконалити свою картину. Колись перша вчителька дала мені Того вечора я зрозуміла таке:

— ніколи не слід витирати гумкою фломастер на папері, а то замість лица буде дірка;

— не варто порівнювати себе з іншими авторами.

Колись, через багато років, працюючи в творчій сфері, я збагну, що в кожного свій власний стиль.

І, якщо порівнювати, гортаючи сторінки життя, то тільки себе теперішню з собою у минулому.

Отже, я виросла і як кожна дитина моєї країни після школи постала перед вибором подальшої освіти. Обираючи між психологією і журналістикою, я приймаю нестандартне рішення і подаю документи на вступ до кафедри дизайну. Дивно мати такий специфічний напрям освіти в рамках технічного університету. Але для маленького міста нічого в ті часи не здавалось таким.

Архітектура — застигла музика, відображення «звучання» середовища. Капіталістичний романтизм — доволі дивний стиль початку 2000-их років, повністю відображав цінності, суспільно-політичні події того часу. Являв собою Свободу прояву особистості. Країна потребувала концептуальних змін, ставила перед людиною нові виклики, мала потребу в спеціалістах нового типу у сфері дизайну — тих, хто створює, хто уміє структурувати романтичні фантазії, що панували навколо.

Талановиті та охочі люди знаходились. Ми не мали загального плану розвитку, образу, до якого мала наближуватись наша творчість, стратегії на майбутнє, власного стилю. Ми шукали себе в кордонах простору, в якому опинились, вчилися разом на власних помилках. Єдине, в чому я була впевнена, — у тезі, засвоєній з дитинства: у кожного свій неповторний стиль.

Дизайн так щільно зрісся з моєю особистістю, став для мене більше схожим на спосіб життя чи образ мислення. Я не збиралась розлучатися з робочими проєктами навіть під час реалізації своїх двох найважливіших проєктів особистого життя — народження дітей. В мене не було перерв під час декретів.

Так, окрім отримання освіти, я встигла влаштувати сімейне життя і оздобити власний дім. Ми з чоловіком робили ремонт своїми силами, мали наснагу, бажання, забагато ідей і замало грошей. Тому фантазували і використовували креативні прийоми.

З самого початку я збагнула, що всі модні на той час тренінги з росту особистості, а на деяких з них я мала змогу побувати, ніщо у порівнянні з пережитим ремонтом. Якщо ви хоч раз у житті клеїли разом з другою половинкою шпалери, ви розумієте, про що я. Про ремонт, як важливу складову життя, в книзі буде декілька окремих слів.

Далі ми з моєю колегою Анною набували більшої впевненості в собі, маючи вдалі робочі кейси і все менше сумнівів щодо доцільності вибору професії. Користь роботи дизайнерів інтер'єру для суспільства ми усвідомили, коли до нас за порадою почали звертатись сімейні пари, які опинились на порозі розлучення через непримиримість поглядів щодо дизайну квартири. На цьому етапі знадобилась моя любов до психології. Ми відчували себе трохи психотерапевтами, коли приходили на допомогу сім'ям, вирішували конфлікт, шукаючи компромісів. Сімейні пари вибирали не стільки плитку у ванну кімнату або колір ламінату, як декорації варіантів майбутнього, у яких бачили себе

щасливими. Вони обирали бути разом в них. Ось, що шукали люди в проєктах.

На певному етапі роботи я замислилась: що штовхає людей робити зміни в своїй оселі? Це досить складний процес і ресурсозатратний. Хтось наважується від гострої потреби через очевидні вади стін, підлоги, стелі або у зв'язку зі зміною сімейного стану, переїздом. Траплялись випадки, коли нас запрошували на консультацію з проханням «підігнати» інтер'єр відповідно до теперішнього стану господарів, бо раптом прийшло розуміння — дім більше не надихає, не відповідає ані сучасним трендам, ані потребам душі. Саме тоді я визначила для себе, що є головним критерієм у розробці проєкту інтер'єру. Це — господарі.

Людина зі своїми вподобаннями і стилем життя, усвідомленням сьогодення і баченням майбутнього — відправна точка проєктування. Основна функція дизайнера інтер'єру — спроєктувати комфортне житло, задовольнивши максимум її побажань і потреб.

Які потреби є в сучасної людини? Чи схожі вони у людей всього світу, певної країни, двох різних особистостей? Насправді, як кажуть в Інституті вивчення щастя в Данії, є одна річ, що нас дійсно об'єднує, — прагнення бути щасливими.

РОЗДІЛ 2. МІЙ ШЛЯХ ДО КНИГИ

ХЮҐЕ

Один з архетипів, що веде мене по життю, — «Шукач». Тож я почала пошуки відповідей на питання щодо щастя та його відчуття, щасливого дому та необхідних для створення певного образу компонентів. Мені закортіло дізнатись про щасливий і гармонійний дім більше, тож я невідкладно розпочала своє маленьке дослідження — вивчати висновки дослідників щастя, провідних митців та, найголовніше, цікавитися думками оточуючих людей, своїх клієнтів та друзів і записувати їхні секрети.

Як дизайнер, що полюбляє читати, я не могла оминати увагою світовий бестселер Міка Вікінга, засновника Інституту вивчення щастя, «Хюґе. Як жити добре по-данськи». У ньому автор висвітлює тему хюґе — данського способу життя. Мені цікаво було дізнаватись, гортаючи сторінки, в чому ж феномен данців? Чому вони вже декілька років поспіль займають перші

позиції рейтингу найщасливіших народів світу? І справа тут не в грошах чи рівні життя. Навпаки, данці вважають, чим дорожче атмосфера і більше пафосу, тим менше хюґе.

Секрет криється в скромності, яка зумовлена не стільки наявністю матеріальних речей, скільки можливостями створення настрою, які вони несуть у собі. Весь секрет в атмосфері, якою цей щасливий північний народ навчився себе оточувати, і робить це свідомо. Люди беруть повну відповідальність за свій настрій на себе. Не чекають подарунків від природи.

Варто додати — погода в Данії часто нестерпна. Під час північної зими з довгими сніжними ночами і до депресії недовго. Можна легко відчувати себе пригніченим, втратити смак до життя. 177 днів на рік ллє дощ. Адепти хюґе не чекають на завтра, а працюють над собою вже сьогодні. Кожного дня, незважаючи на погоду. Данці щасливі, впевнені в собі, обожають свою культуру, мову і, власне, слово «хюґе», бо в жодній іншій мові такого слова немає. Термін «хюґе» з'явився в данській мові на початку 19-го століття. Він означає «мистецтво створення затишку», «насолота заспокійливими речами», «відсутність подразників».

Данці роблять все для того, щоб їхнє життя було комфортним тут і зараз. По-перше, скуповують неймовірну кількість свічок на рік, лампочки певної температури світла, оточують себе натуральними речами, приємними на дотик. Вони створюють невимушену атмосферу, де б не були, — вдома, в офісі, на природі. Загортаються у светри, шарфи та аромати. Вони збирають колекцію з пледів та яскравих шкарпеток. Вони варять запашні глінтвейни, каву, годинами тушкують м'ясо на пательні, експе-

риментують з рецептами журавлинного соусу, збирають гостей, щоб поділитися своїм щастям і вчать цьому весь світ.

Як реагує світ? Він поглинає ці поради з жагою, яку можна порівняти зі спрагою мандрівника в пустелі. Хюґе зараз є таким модним і таким бажаним! Згадайте світлини біля каміну з горнятками какао, в яких плавають білі хмаринки зефіру на фоні прикрашеного мерехтливими ліхтариками і свічками вікна... Вони такі теплі і бажані!

А за вікном тихо падає сніг... І все навколо здається затишним, милим серцю, рідним. Наприклад, шкарпетки з оленями, які наче посміхаються до тебе, керамічні чашки ручної роботи, так само — створені ніби для тебе. На блюдці чекають жменька горішків і декілька пряників у вигляді зірочок та сердечок, спечених, звичайно ж, за рецептом бабусі. Вона готувала їх щоразу, коли до неї приїздили онуки. Світлини огортають затишком, наче дихають корицею, кавою, бабусиною турботою, дровами з печі і чимось невиразно приємним. Вся справа у відчуттях! Так скажуть данці і загадково посміхнуться. Секрет в ароматах, дотиках, звуках. Всі разом вони в цілому народжують відчуття іншого рівня, такі, які важко описати словами.

ЛАГОМ

— Лагом вашій хаті!

— Щоб ви були багаті, — додали б, напевне, в Україні.

А от в Швеції бажають, щоб всього було вдосталь.

Не більше і не менше.

Лагом — шведська філософія гармонії, відчуття міри, в основі якої лежать рівновага і турбота про оточення. Коли рівно стільки, скільки потрібно, то вже і досить.

І ти щасливий, ти не в напрузі і легкий.

Щасливий, звичайно, також в міру. Інакше ніяк.

Перебуваючи деякий час в Стокгольмі, я відчула лагом на собі. Тут всі сфери підпорядковані лагом — від освіти до управління державою, від буднів до свят. Більшість людей живе і насолоджується шведською філософією, скромним простим життям. Старанно сортують сміття, поважають природу, будують сучасні житлові комплекси, в яких прорахована кожна дрібниця, і роблять це так вправно, що емігранти, яких так багато в Стокгольмі, поступово приймають правила гри і непомітно згодом стають схожими на скандинавів.

Чому ж всі, а не тільки дизайнери, люблять скандинавський стиль?

Мій тато, коли я була малою, завжди приносив звідусіль в дім частинки природи. З рівних і гарних зрізів дерева в нас були підставки для вазонів з квітами, гриби трутовики «росли»

на балконі поверх дерев'яної вагонки, камінці лежали на підвіконнях. Тато, заручившись підтримкою книжки з інструкціями «Змайструй сам», виготовляв прості дерев'яні меблі та різні прості поробки. Гадаю, саме так в дитинстві формувався мій смак і любов до скандинавського стилю.

Про скандинавський стиль я раніше тільки писала в соціальних мережах, розповідала замовникам і проєктувала житло, спираючись на книжки та слова інших людей в них. Проте це, як шведські лакричні цукерки, смак яких не можна описати словами, треба тільки спробувати.

Прожити в країні, де всього достатньо, але не занадто. Де ті ж цукерки солодкі, але без цукру, іноді з сіллю. А чому б ні?

Я зрозуміла, що стиль життя країни, культура та менталітет населення формуються із образів навколишнього світу, природи клімату та того, що майорить на лінії горизонту.

Клімат Швеції помірний. Тут достатньо тепло, але не до запаморочення від спеки, достатньо холодно, але не до відмороження кінцівок. Природний світ загалом суворий, але яскравий і квітучий.

Тут досить світла, переважно білими літніми ночами.

І море тут є. За характером нордичне море не таке ласкаве, як південне, натомість має досить стриманий темперамент.

Люди тут достатньо привітні, але не набридливі, достатню холодні, але не байдужі, достатню веселі, але не галасливі.

Інтер'єр країни, архітектура, як конструктор, складається з деталей, що повторюють навколишні форми, та з ліній, які люди, котрі тут мешкають, спостерігають щоденно на лінії горизонту.